

خیانت در امانت

در نظم حقوقی کنونی

(تحلیلی - کاربردی)

قابل استفاده دانشجویان و 'ماترین دانشگاه، قضات و وکلای دادگستری
همراه با آرای وحدت رویه، نظرات مشورتی، قرارهای دادسرا، آرای محاکم
بدوی و دیوان عالی کشور

مؤلف:

دکتر علی طالع زاری

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد تهران

سرشناسه	: طالع زاری، علی، ۱۳۶۰-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: خیانت در امانت در نظم حقوقی کنونی ایران (تحلیلی - کاربردی) قابل استفاده دانشجویان، اساتید، قضات و وکلای دادگستری همراه با آرای وحدت رویه، نظریات مشورتی، قرارهای دادرسی و آرای محاکم بدوی و دیوان / مولف علی طالع زاری
مشخصات نشر	: تهران: کتاب آوا، تابستان ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	: ۲۴۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۲۶۴-۹ / ۲۲۰/۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: خیانت در امانت - ایران / Breach of trust
موضوع	: رویه قضایی - ایران / Jurisprudence - Iran
رده‌بندی کنگره	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۲۶۴-۹ / KM4266
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۱۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۰۰۰۷۴۹۰

خیانت در امانت در نظم حقوقی کنونی (تحلیلی - کاربردی)

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	دکتر علی طالع زاری
ناشر:	انتشارات کتاب آوا
لیتوگرافی:	آوا
نوبت چاپ:	نوم - ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰ نسخه
قیمت:	۱۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۲۶۴-۹

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۲، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com avabook_kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد اسلامی، جنب دادگستری
تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.
هرگونه کپی‌برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست اجمالی

- ۲۱..... فصل اول: مفاهیم، پیشینه، مبانی و ویژگی های جرم خیانت در امانت
- ۲۲..... مبحث اول: خیانت در امانت، مفهوم شناسی و تاریخچه
- ۲۲..... گفتار اول: بیان اقسام خیانت در امانت
- ۲۳..... گفتار دوم: بیان قانونی خیانت در امانت
- ۲۵..... بند اول: خیانت در امانت در قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴
- ۲۶..... بند دوم: خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) ۱۳۶۲
- ۲۷..... بند سوم: خیانت در امانت در قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) ۱۳۷۵
- ۲۸..... گفتار سوم: بیان فقهی خیانت در امانت
- ۲۹..... بند اول: در قرآن
- ۳۰..... بند دوم: در احادیث و روایات
- ۳۲..... گفتار دوم: بیان تاریخی خیانت در امانت
- ۳۵..... مبحث دوم: خیانت در امانت، مبنا شناسی
- ۳۵..... گفتار اول: مبانی فقهی خیانت در امانت
- ۳۵..... بند اول: کتاب
- ۳۶..... بند دوم: سنت
- ۳۹..... بند سوم: عقل
- ۳۹..... گفتار دوم: مبانی قانونی خیانت در امانت
- ۴۱..... مبحث سوم: ویژگی های جرم خیانت در امانت

- گفتار اول: اوصاف عنصر مادی جرم ۴۱
- بند اول: ماهیت رفتار مادی ۴۱
- الف: فعل ۴۲
- ب: ترک فعل ۴۲
- ج: فعل ناشی از ترک فعل ۴۲
- بند دوم: دوام رفتار مادی ۴۳
- الف: جرم آنی ۴۳
- ب: جرم مستمر ۴۳
- بند سوم: نتیجه رفتار دی (عدم امکان تحقق شروع به جرم) ۴۴
- بند چهارم: مقید بودن ۴۶
- بند پنجم: عمدی بودن ۴۷
- گفتار دوم: اوصاف تبعی جرم ۴۹
- بند اول: حیثیت عمومی جرم ۴۹
- بند دوم: قابلیت اعمال تخفیف مجازات ۵۰
- بند سوم: قابلیت اعمال تعلیق مجازات ۵۱
- بند چهارم: قرارهای تأمین لازم ۵۲
- بند پنجم: دادگاه صالح ۵۳
- بند ششم: ادله اثباتی ۵۶
- فصل دوم: اقسام امانت و ارکان متشکله جرم خیانت در امانت ۵۹
- مبحث اول: اقسام امانت ۶۰
- گفتار اول: امانت قانونی ۶۰
- بند اول: رابطه ی امانی امین منصوب دادگاه ۶۲
- بند دوم: رابطه ی امانی وصی نسبت به موصی به ۶۲
- بند سوم: رابطه ی امانی قیم و ولی نسبت به اموال صغیر و مولی علیه ۶۳
- گفتار دوم: امانت عرفی ۶۳

۶۹	گفتار سوم: امانت قراردادی
۶۹	بند اول: عقد اجاره
۷۱	بند دوم: امانت
۷۲	الف: عقد ودیعه
۷۲	ب: عقد عاریه
۷۴	بند سوم: عقد وکالت
۷۶	بند چهارم: عقد رهن
۷۶	پنجم: کار با اجرت یا بی اجرت
۷۹	مبحث دوم: ارکان متشکله جرم خیانت در امانت
۷۹	گفتار اول: رکن فانی
۸۰	گفتار دوم: رکن مادی
۸۱	بند اول: رفتارهای نیزبسی
۸۵	الف: استعمال کردن
۸۶	ب: تلف
۸۷	پ: مفقود
۸۹	ت: تصاحب
۹۲	بند دوم: موضوع جرم
۹۲	۱- اموال منقول و غیر منقول
۹۳	۲- اموال مثلی و قیمی
۹۴	۳- مادی و غیر مادی
۹۵	۴- اموال مشاع
۹۶	۵- اموال فاقد مالک خاص
۹۸	۶- تقاص یا مقاصه
۱۰۰	۷- اموال ممنوع التصرف

بند سوم: سپرده شدن مال به امین به طرق قانونی یا شرط استرداد یا به مصرف معین رساندن..... ۱۰۰

۱- سپرده شدن مال به امین..... ۱۰۱

۲- سپرده شدن به یکی از طرق قانونی..... ۱۰۴

۳- سپرده شدن به شرط استرداد مال سپرده شده یا به مصرف معین رسانیدن آن... ۱۰۵

بند چهارم: مال دیگری..... ۱۰۶

بند پنجم: نتیجه حاصله..... ۱۰۸

الف: ماهیت و مبنای ضرر..... ۱۰۹

ب: تسامع ضرر..... ۱۱۰

گفتار سوم: رکن (سری)..... ۱۱۲

فصل سوم: مقایسه خیانت امانت با جرایم مشابه و بررسی تطبیقی آن با سایر کشورها

..... ۱۱۹

مبحث اول: مقایسه خیانت در امانت با برخی جرایم مرتبط..... ۱۲۰

گفتار اول: مقایسه خیانت در امانت و سرقت..... ۱۲۰

گفتار دوم: مقایسه خیانت در امانت با کلاهبرداری..... ۱۲۱

گفتار سوم: مقایسه خیانت در امانت با اختلاس..... ۱۲۴

بند اول: بررسی تطبیقی رکن مادی جرایم خیانت در امانت و اختلاس..... ۱۲۵

الف: موضوع جرم..... ۱۲۵

ب: تسلیم قبلی مال..... ۱۲۸

پ: رفتار مجرمانه..... ۱۳۲

۱- تصاحب..... ۱۳۳

۲- برداشت..... ۱۳۳

۳- اتلاف..... ۱۳۴

۴- مفقود کردن..... ۱۳۵

۵- استعمال..... ۱۳۵

۱۳۷	ت: نتیجه مجرمانه
۱۳۷	بند دوم: وجوه اشتراک و افتراق خیانت در امانت و اختلاس
۱۳۷	الف: وجوه اشتراک خیانت در امانت و اختلاس
۱۳۸	ب: وجوه افتراق خیانت در امانت و اختلاس
۱۳۸	بند سوم: مقایسه کلی سه جرم اختلاس، خیانت در امانت و کلاهبرداری
۱۴۰	مبحث دوم: بررسی تطبیقی بزه خیانت در امانت با سایر کشورها
۱۴۰	گفتار اول: حقوق کشورهای اروپایی
۱۴۰	بند اول: حقوق فرانسه
۱۴۲	بند دوم: حقوق انگلیس
۱۴۳	بند سوم: حقوق ایالات
۱۴۴	گفتار دوم: حقوق کشورهای عربی
۱۴۵	بند اول: حقوق مصر
۱۵۱	بند دوم: حقوق لبنان
۱۵۸	گفتار سوم: حقوق چین
۱۵۹	فصل چهارم: خیانت در امانت، مجازات، آثار و اشکال خاص جرم
۱۶۰	مبحث اول: شروع به جرم و مجازات خیانت در امانت
۱۶۰	گفتار اول: احکام شروع به جرم خیانت در امانت
۱۶۱	گفتار دوم: مجازات خیانت در امانت
۱۶۵	گفتار سوم: آثار مجرمیت
۱۶۵	بند اول: ممنوعیت اشتغال به تصدی دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و تخریبی
۱۶۷	بند دوم: محرومیت از اشتغال به امر کارشناس رسمی و داوری
۱۶۸	بند سوم: محرومیت از سمت مدیریت شرکتهای تجاری
۱۶۹	بند چهارم: محرومیت از اشتغال به شغل وکالت دادگستری
۱۶۹	بند پنجم: محرومیت از اشتغال به دلالی
۱۷۰	بند ششم: محرومیت از اشتغال به مترجمی رسمی

- بند هفتم: محرومیت از سمت قیمومت ۱۷۰
- بند هشتم: محرومیت از عضویت در هیات منصفه ۱۷۰
- بند نهم: محرومیت از داوطلب شدن برای عضویت در شوراهای اسلامی ۱۷۱
- بند دهم: محرومیت از داوطلب شدن نمایندگی مجلس شورای اسلامی ۱۷۱
- مبحث دوم: اشکال خاص و جرایم در حکم خیانت در امانت ۱۷۳
- گفتار اول: اشکال خاص جرم خیانت در امانت ۱۷۳
- بند اول: سوء استفاده از ضعف نفس اشخاص ۱۷۳
- بند دوم: سوء استفاده از سفیدمهر و سفید امضاء ۱۷۵
- بند سوم: خیانت مستخدمین دولت در اموال و اسناد دولتی ۱۷۶
- گفتار دوم: جرایم در حکم خیانت در امانت ۱۷۸
- بند اول: در مقررات کیفری ۱۷۸
- بند دوم: در مقررات ثبت اسناد و املاک ۱۷۹
- بند سوم: مقررات تصدیق اسناد صادره از ثبت ۱۸۰
- بند چهارم: در مقررات شرکت های تعاونی ۱۸۰
- فصل پنجم: خیانت در امانت در رویه قضایی حاکم کیفیت ۱۸۳
- منابع و مأخذ ۲۴۱

پیشگفتار

مطالعه تالیفات علمی و دکترین حقوقی کشورمان و از طرفی کنکاش در رویه قضایی محاکم کیفری موبد این واقعیت است که میان اندیشه و عمل و به عبارت دیگر، نظریه ها و اصول و قواعد نظری و واقعیات موجود در محاکم کیفری، دیوار بلند بی ارتباطی شکل گرفته است. به طوریکه معمولاً اهل قلم در آثار علمی، کمتر به رویه قضایی توجه داشته اند و اساساً شاید دغدغه اصلاح رویه های گاه نادرست و ایجاد رویه صحیح و مناسب را نمی توان به عنوان دغدغه ای جدی برای ریستندگان حقوق (مگر در موارد نادر) قلمداد کرد. از طرفی در محاکم قضایی نیز (بر خلاف اکثر کشوره ای متناهی که اهمیت بسیاری برای دکترین حقوقی قابل هستند) چنانی که باید به آثار علمی روی خوش نشان داده نمی شود و در عین حال که همه در بستر تعلیمات نظری به کرسی وکالت و مسند قضاوت رسیده ایم و همه دانش آموز یک مکتب هستیم اما باور (به زعم ما) اشتباهی که اغلب در محاکم با آن مواجه هستیم، اعتقاد به مسایل صرف کاربردی و نامانوس بودن با مراجعه به متون علمی و مطالعه آثار نظری نیست.

این در حالیکه اساساً رسالت مباحث نظری می باشد حل مشکلات و مدیریت تنگناهای جامعه در مقام اجرا باشد. امروزه شاهد آن هستیم که این رسولات نظام های کیفری در بستر جریان های مطالعاتی و علمی رقم خورده است و ارتباط تنگنا، فی مابین دانشگاه ها و مراکز علمی و از طرفی محاکم قضایی و دستگاه عدالت کیفری ضرورتی جتنا ناپذیر است. به طور نمونه تفکر عدالت ترمیمی که امروزه قوانین کشورهای مختلف را متحول نموده است و در کشورمان نیز در مواد مختلف قانون آیین دادرسی کیفری از جمله در ماده ۸۱ در قالب نهاد میانجی گری کیفری پیش بینی شده است، محصول و اندیشه جریان های مطالعاتی است یا نهادهایی از قبیل مجازات های جایگزین حبس، مسئولیت کیفری نسبی و قاعده درأ، از بستر مطالعات حقوقی و فقهی به قانون مجازات اسلامی راه یافته است. اما آنچه بیش از ورود نهادهای نوین به قانون اهمیت دارد اجرای درست آنها و به عبارتی فهم درست از قانون است.

حلقه مفقوده دقیقا اینجا است. جایی که می بایست دید آیا قوانین اعم از جرایم و مجازات ها و نهادهای کیفری آنگونه که مد نظر قانونگذار بوده است در بستر محاکم کیفری به انجام رسیده است یا خیر، که این مهم با مراجعه به دکرین حقوقی و نظرات حقوقدانان میسر خواهد شد. از طرفی اهل قلم نیز می بایست همواره با بررسی و نقد رویه های موجود قضایی، در جهت اصلاح امور و نزدیک کردن رویه محاکم و دکرین حقوقی مورد اجماع گام بردارند که البته تلاش های وافر در این زمینه (نشر رویه قضایی و تحلیل آن) انجام پذیرفته است که قابل تقدیر است اما با وضعیت مطلوب فاصله بسیار است و چنانی که عرض شد، این راهبرد به عنوان یک سیاست مطالعاتی هنوز پذیرفته نشده است.

کتاب حاضر که نتیجه یک پژوهش تحقیق و مطالعه و تدریس مولف در مقاطع مختلف تحصیلی در دانشگاه ها می باشد با این نگرش و با هدف آمیختن مبانی نظری و رویه قضایی محاکم کیفری نگارش گردیده است.

در این مرقومه ابتدا جرم خیانت در امانت به نحو مبسوط و مفصل مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که در این میان تقریبا از نظرات همه حقوقدانان بهره جستیم و البته در خلال توضیحات به طور گسترده از نظریات مشورتی اداره حقوقی، آرای بدوی، اصراری و وحدت رویه دیوان عالی کشور استفاده نمودیم و در پایان، مجموعه ای از تصمیمات قضایی اعم از قرارهای دادسرا و آرای محاکم کیفری را آورده ایم که وضعیت های مختلف وقوع یا عدم وقوع جرم خیانت در امانت در آنها تصویر شده است و نکات کلیدی آنها را نیز مرقوم نمودیم.

کتاب حاضر نظر به اینکه با تکیه بر کتب متعدد حقوقی و با تکیه بر نظرات اهل قلم نگارش گردیده است می تواند منبع مناسبی برای مراجعه دانشجویان، اساتید، محققان و محکمان دانشگاهی باشد. از طرفی با توجه به اینکه در خلال مباحث سعی گردیده است از حالت نظری صرف خارج شده و مبانی حقوقی را با مستندات پیوند بزنیم و در انتها نیز مجموعه کاملی را از تصمیمات محاکم جمع آوری و ساماندهی نمودیم فلذا از این حیث می تواند منبع قابل توجهی برای قضات و وکلای محترم جهت مراجعه باشد.

در اینجا بر خود فرض می دانم از کلیه همکاران و دانشجویانی که در طی این سال ها با تنظیم تقریرات و ارایه نظرات ارشادی بنده را یاری نمودند و همچنین از همکاران محترم اعم از قضات

و وکلا و مقامات محترم قضایی که در جمع آوری تصمیمات قضایی کمک شایانی را به اینجانب داشتند کمال تشکر را داشته باشم.

همچنین از زحمات دانشجویان گرامی دانشگاه آزاد گرگان سرکار خانم نصیبه ابراهیمی دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی واحد و جناب آقای آنا محمد خرمالی فارغ التحصیل مقطع کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی واحد که در بازخوانی متن کتاب زحمات زیادی را متحمل شدند سپاسگذاری نموده و توفیق الهی را برای همه این بزرگواران از خداوند متعال خواستارم.

در پایان به مدیریت محترم و فرهیخته انتشارات آوا، جناب آقای کاظمی و کلیه همکاران پر تلاششان که این کتاب را به زیور چاپ آراستند و با انتشار آثار متعدد حقوقی، خدمات ارزشمندی را به جامعه حقانی عرضه داشته اند، دست مریزاد گفته و کمال تشکر را از همکاری صمیمانه شان دارم.

از کلیه اهل فضل و اندیشمندان و نیکو سنجان گرامی خاضعانه تقاضا دارم ایرادات و اشکالات این اثر ناچیز که بنا به بضاعت علمی اند، بفرمایند تا زمینه بهبود و اصلاح کتاب در چاپ های آتی فراهم شود.

إِلَهِی اَنَا الْفَقِیْرُ فِی غِنَیْ ، فَكَيْفَ لَا اَكُوْنُ فَقِیْرًا فِی فَقْرِی

إِلَهِی اَنَا الْجَاهِلُ فِی عِلْمِی ، فَكَيْفَ لَا اَكُوْنُ جَهْلًا فِی عِلْمِی

گرگان، بهار ۱۳۹۵

علی طالع زاری

۱. فرازی از دعای آقا ابی عبدالله الحسین در روز عرفه: ((خدا یا من در حال توانگری نیازمندم [و فقر ذاتی دارم] پس چگونه در حال نداری نیازمندم [و تو] نباشم؟ معبود! من در حال دلالتیم نادانم؛ پس چگونه در حال جهلم نادان نباشم؟))